

Instruks for ynglere registrering av jerv

C – Registrering i Rovbase 3.0 (12.10.2009)

Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt (<http://nidaros.nina.no>)

Mari Tovmo og Henrik Brøseth (NINA)

Rapporteringsrutiner

På bakgrunn av registreringsskjemaet som benyttes ved ynglere registrering av jerv, skal opplysninger om kontroll og ynglestatus til alle kjente og nye hilokaliteter registreres i Rovbase 3.0. Status angående antall ynglinger av jerv i Norge blir utarbeidet på grunnlag av disse opplysningene. Alle dokumenterte og antatte hilokaliteter skal registreres fortløpende, mens den endelige statusen til alle hilokalitetene registreres i Rovbase 3.0 innen 1. august. **Alle** hilokaliteter skal registreres i Rovbase 3.0, også der hvor det er fastslått at det ikke er yngling eller der hvor lokaliteten ikke er kontrollert. Det er viktig for tolkningen av data i overvåkingen at også kontrollerte områder uten yngling og ikke kontrollerte områder registreres.

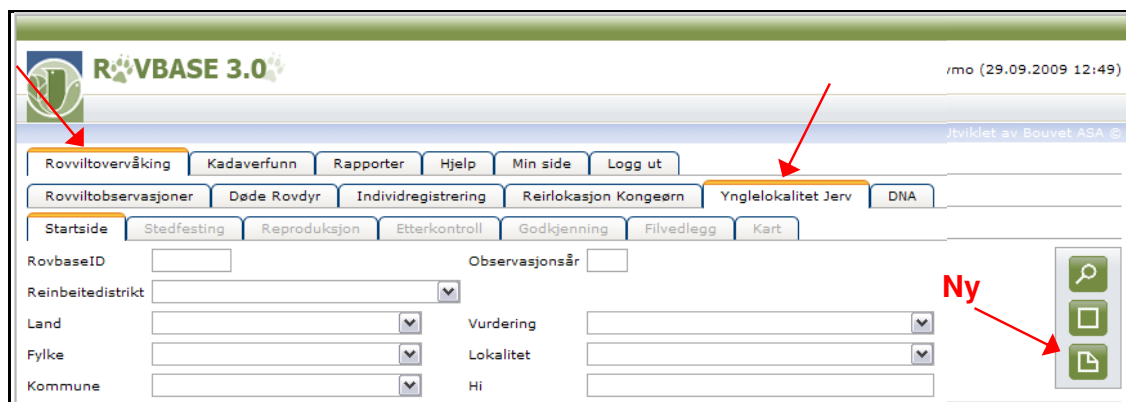
Viktige frister:

Fortløpende – dokumenterte og antatte lokaliteter registreres i Rovbasen

1. august – alle lokaliteter registreres i Rovbasen og skjema innleveres nasjonalt

For å komme i gang

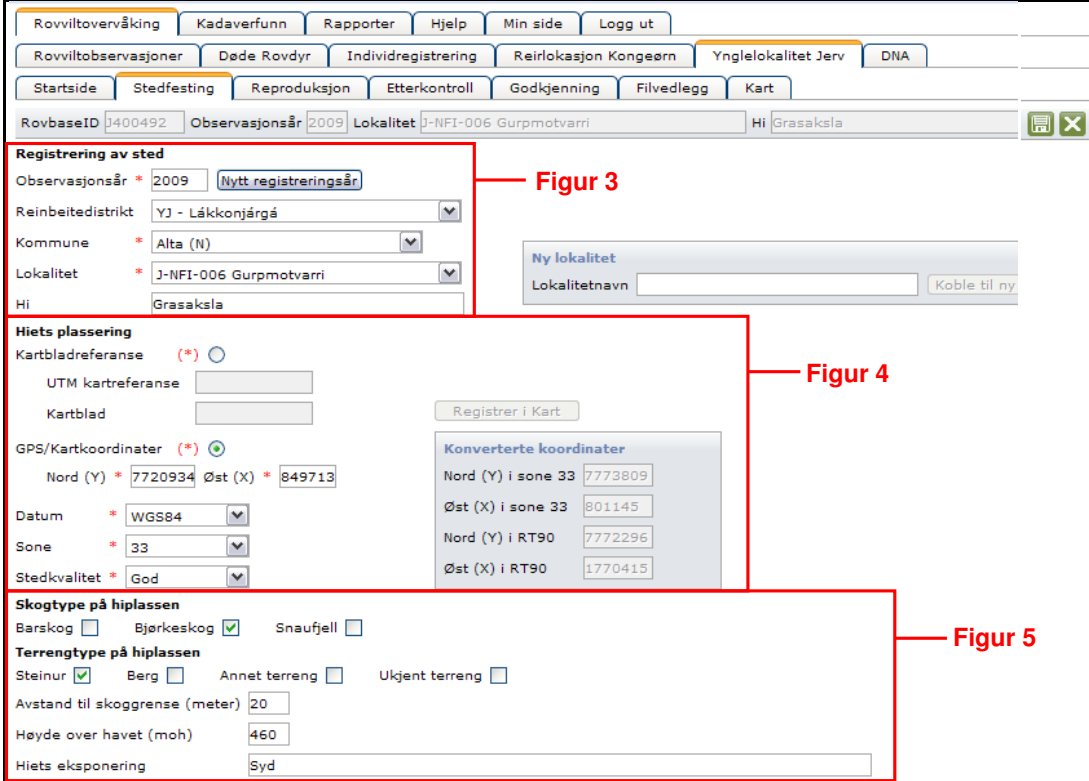
- Logg inn i Rovbase 3.0
- Gå inn via fanen *Rovviltovervåking*, og velg deretter *Ynglelokalitet Jerv* (**figur 1**). Dette er en startside for ynglelokaliteter. Her kan det legges til nye registreringer eller det kan søkes i allerede registrerte hilokaliteter.
- Trykk på knappen *Ny* for å legge til en ny registrering. En hilokalitet skal registreres i Rovbase 3.0 fra og med det første året det ble registrert yngling på lokaliteten og samtlige år deretter.

Figur 1: Oppstartsbildet i Rovbase 3.0 og inngangen til registrering av ynglelokaliteter.

Registrering av Stedfesting

Det første som angis ved innlegging av yngleregistrering er stedfesting (**figur 2, 3, 4, 5**). Denne er inndelt i flere deler: registrering av sted, plassering av hiet og andre opplysninger om hiplassen (**figur 2**).

The screenshot shows a web-based registration form for a young lynx habitat. The form is organized into several sections:

- Registrering av sted (Figur 3):** This section includes fields for 'Observasjonsår' (2009), 'Reinbeitedistrikt' (YJ - Låkkonjårgá), 'Kommune' (Alta (N)), 'Lokalitet' (J-NFI-006 Gurpmotvarri), and 'Hi' (Grasaksla). There is also a 'Ny lokalitet' section with a 'Lokalitetsnavn' field and a 'Koble til ny' button.
- Hiets plassering (Figur 4):** This section includes 'Kartbladreferanse' (with a radio button for UTM), 'UTM kartreferanse', 'Kartblad', 'GPS/Kartkoordinater' (with a radio button), 'Nord (Y)' (7720934), 'Øst (X)' (849713), 'Datum' (WGS84), 'Sone' (33), 'Stedkvalitet' (God), and a 'Konverterte koordinater' table showing values for Nord (Y) i sone 33, Øst (X) i sone 33, Nord (Y) i RT90, and Øst (X) i RT90.
- Skogtype på hiplassen (Figur 5):** This section includes checkboxes for 'Barskog', 'Bjerkeskog' (checked), and 'Snaufjell'. Below this is the 'Terrengtype på hiplassen' section with checkboxes for 'Steinur' (checked), 'Berg', 'Annet terreng', and 'Ukjent terreng'. It also includes fields for 'Avstand til skoggrense (meter)' (20), 'Høyde over havet (moh)' (460), and 'Hiets eksponering' (Syd).

Figur 2: Registreringsside for stedfesting av ynglelokalitet/hiplass.

- Registrering av sted (**figur 3**)
 - *Observasjonsår, Reinbeitedistrikt, Kommune*
 - *Lokalitet:* Dersom lokaliteten er kjent fra før velger man fra en liste over allerede registrerte ynglelokaliteter. Dersom det skal registreres en ny ynglelokalitet fyller man inn navn i feltet *Ny lokalitet – Lokalitetsnavn* (**figur 2**). Her skal det **kun** skrives inn **navn** på lokaliteten, da "forstavelserne" (f.eks. J-NFI-072) legges til automatisk.
 - *Hi:* Refererer til navnet på en hiplass, og skal kun fylles ut dersom det er vurdert som dokumentert eller antatt yngling. Ved dokumentasjon av ungespor hvor man ikke vet hvor hiplassen er angis "Ukjent hiplass" i rubrikken *Hi*.

This is a close-up view of the 'Registrering av sted' section from the registration form. The fields are filled with the following information:

- Observasjonsår: 2009
- Reinbeitedistrikt: YJ - Låkkonjårgá
- Kommune: Alta (N)
- Lokalitet: J-NFI-006 Gurpmotvarri
- Hi: Grasaksla

Figur 3: Ferdig utfylt registrering av sted.

Instruks for yngleregistrering av jerv – C (2009)

Ved registrering av posisjonen til en hilokalitet skal man fortrinnsvis bruke posisjonen til hiplassen (hiåpningen i primærhiet benyttes hvis denne er kjent). Dersom hiplassen ikke er kjent skal posisjonen som angir observasjonen av ungespor benyttes, og man skriver "Ukjent hiplass" under *Hi* (**figur 3**). Dersom det registreres *Ingen yngling* på lokaliteten skal posisjonen på sist kjente hiplass benyttes. Dette gjøres enklest ved å velge forrige års registrering for lokaliteten, og deretter trykke på knappen *Nytt registreringsår* (**figur 3**).

Ved registrering av posisjon er det mulig å velge mellom å bruke *Kartbladreferanse* eller *GPS/Kartkoordinater* ved å merke av det alternativet man velger å bruke (**figur 4**). Ved registrering av en posisjon anbefaler vi at *GPS/Kartkoordinater* brukes.

- Plassering av hiet (**figur 4**)
 - *Kartbladreferanse*
 - *UTM-kartreferanse* i følgende format: UTM-sone + UTM-sonebelte + 6-sifret posisjon (f.eks.34WDB154440)
 - *Kartblad*: Ut fra det som er angitt i M711-kartserien, f.eks. 1532-4.
 - *GPS/Kartkoordinater*: Feltene *Nord (Y)* og *Øst (X)* fylles ut med hhv. 7 og 6 siffer. I tillegg skal riktig UTM-sone velges under *Sone*. Merk at standard av nord- og øst-koordinater er omvendt av det vanlige UTM-formatet, og at dette lett fører til feil ved registrering.
 - *Datum*: 3 alternativer kan velges, disse gjenspeiler rutenettet på det kartet som posisjonen er hentet fra. Datumformatet vil alltid være oppgitt på kartet.
 - *WGS84*: På alle nyere kart, rutenettet er tegnet inn i blått. Alle *GPS/Kartkoordinater* skal være oppgitt i WGS84.
 - *ED50*: På eldre kart, rutenettet er tegnet inn i svart
 - *RT90*: Svensk system, brukt på svenske kart.
 - *Stedkvalitet*: For begge metodene skal nøyaktigheten på registreringen oppgis. For posisjoner som er tatt med GPS vil disse som regel ha nøyaktighet bedre enn 20m (*Særs god*), mens posisjoner tatt ut i fra kart (målestokk 1:50 000) aldri vil få stedkvaliteten bedre enn *God*.
 - *Særs god*: Bedre enn 20m i terrenget
 - *Meget god*: Bedre enn 50m i terrenget
 - *God*: Bedre enn 100m i terrenget
 - *Mindre god*: Dårligere enn 100m i terrenget

Hiets plassering

Kartbladreferanse (*)

UTM kartreferanse

Kartblad

GPS/Kartkoordinater (*)

Nord (Y) * Øst (X) *

Datum * ▼

Sone * ▼

Stedkvalitet * ▼

Konverterte koordinater

Nord (Y) i sone 33

Øst (X) i sone 33

Nord (Y) i RT90

Øst (X) i RT90

Figur 4: Ferdig utfylt GPS/Kartkoordinater

Instruks for yngleregistrering av jerv – C (2009)

Ved all registrering av posisjoner er det viktig å være nøye. Feil ved registrering av *Sone* eller 100km-rute vil føre til at posisjonen havner på helt feil sted. Dette kan oppdages ved visuell kontroll på kartet i ettertid, bare pass på å utvide kartet nok. Vanskeligere er det å oppdage ”småfeil” innenfor et fylkes grenser. En gylden regel er å ta en visuell sjekk av at posisjonen har havnet på riktig sted på kartet etter at man har lagret registreringen i Rovbasen.

Dersom ynglelokaliteten registreres som *Dokumentert* eller *Antatt yngling* skal det fylles inn tilleggsopplysninger om hiplassen hvis denne er kjent. Hiplassen skal ha et eget navn (*Hi*, **figur 3**), og det skal fylles inn informasjon om hiplassen (**figur 5**). Dette er felt som skal stå blanke dersom det registreres *Ingen yngling* eller *Usikker yngling*, samt når man har ”Ukjent hiplass”.

Skogtype på hiplassen			
Barskog ☐	Bjørkeskog ☒	Snaufjell ☐	
Terrengtype på hiplassen			
Steinur ☒	Berg ☐	Annet terreng ☐	Ukjent terreng ☐
Avstand til skoggrense (meter)	<input type="text" value="20"/>		
Høyde over havet (moh)	<input type="text" value="460"/>		
Hiets eksponering	<input type="text" value="Syd"/>		

Figur 5: Opplysninger om hiplassen.

Registreringene i *Stedfestingsarket* skal nå være ferdige, og du kan gå videre til fanen *Reproduksjon*. **Figur 2** viser et eksempel på en ferdig utfylt side. Felt markert med rød stjerne * **må** fylles ut for å få lov til å lagre registreringen. De resterende feltene **skal bare** fylles ut ved dokumentert eller antatt yngling.

Registrering av Reproduksjon

Neste steg er registrering under fanen *Reproduksjon* (**figur 6**).

- *Antall besøk ved lokaliteten i løpet av snøsesongen*
- *Etterkontroll*: Dato angis dersom etterkontroll er utført. Detaljer fra etterkontrollen føres under fanen *Etterkontroll*.
- *Observasjon av unger*: Ved syns- eller sporobservasjon av tisper m/unger skal antall unger fylles inn.
 - *Samtlige unger observert*: Når antall unger er kjent brukes det eksakte tallet, og det hakes av for *Ja*. Når antall unger er ukjent brukes et minimumstall, og det hakes av for *Vet ikke*.
- Hak av dersom *Foto finnes* og om disse er vedlagt.
- *Ny lokalitet* eller *Hiplassen kjent fra før*
- *Vurdering*: Velges i henhold til kriterier angitt i ynglelokalitetsskjemaet på bakgrunn av de feltobservasjoner som er gjort i løpet av registreringsperioden. For registrering av en lokalitet som ikke er besøkt (0 besøk på snøføre) skal alternativet *Usikker yngling* brukes.

Reproduksjonsarket skal nå være ferdig utfyllt. **Figur 6** viser et eksempel på et ferdig utfyllt reproduksjonsark. Kommentarer til besøkene, syns- eller sporobservasjonene o.l. skrives i *Merknad*-feltet (under *Godkjenning*-fanen, **figur 8**). I de tilfellene der det er utført etterkontroll fortsetter man til *Etterkontroll*. Dersom det ikke er utført etterkontroll fortsetter man til *Godkjenning*.

The screenshot shows a web interface for data entry. At the top, there are navigation tabs: 'Roviltovervåking', 'Kadaverfunn', 'Rapporter', 'Hjelp', 'Min side', and 'Logg ut'. Below these are more specific tabs: 'Roviltobservasjoner', 'Døde Rovdyr', 'Individregistrering', 'Reirlokasjon Kongeørn', and 'Ynglelokalitet Jerv'. A sub-menu is open under 'Ynglelokalitet Jerv', showing 'Startside', 'Stedfesting', 'Reproduksjon' (highlighted), 'Etterkontroll', 'Godkjenning', 'Filvedlegg', and 'Kart'. Below the tabs, there are input fields for 'RovbaseID' (0400492), 'Observasjonsår' (2009), and 'Lokalitet' (J-NFI-006 Gurpmotvarri). A 'Hi' button is next to 'Grasaksla'. The main form area is titled 'Reproduksjon samlet for året' and contains several sections:

- 'Antall besøk ved lokaliteten i løpet av snøsesongen' with a text input field containing '11'.
- 'Etterkontroll utført' with a date picker showing '(dd.mm.åååå)'.
- 'Observasjon av unger' section with:
 - 'Sett, antall unger' with a text input field containing '1'.
 - 'Spor, antall unger' with an empty text input field.
 - 'Samtlige unger observert?' with radio buttons for 'Ja' (checked), 'Nei', and 'Vet ikke'.
 - 'Foto finnes', 'Video finnes', 'Vedlegges', and 'Ønskes returnert' with checkboxes.
 - 'Fotograf' and 'Adresse' with text input fields.
 - 'Ny lokalitet' and 'Hiplassen kjent fra før' with checkboxes.
- 'Vurdering' section with radio buttons for 'Dokumentert yngling', 'Antatt yngling' (selected), 'Usikker yngling', and 'Ingen yngling'.

Figur 6: Registreringsside for reproduksjon.

Registrering av Etterkontroll

Ved registrering av etterkontroll (utgraving på snøføre eller barmarkssjekk) er det mange alternativer som kan brukes til å beskrive registreringen (**figur 7**), avhengig av hva som er observert. Her fyller man inn i henhold til det som er observert ved etterkontrollen. Bilder av kriterier som er oppfylt på etterkontrollen skal legges inn som filvedlegg i Rovbase 3.0, se *Registrering av filvedlegg* (s.8) for framgangsmåte for dette. Dersom det er behov for å legge til kommentarer som er av betydning for vurderingen av etterkontrollen brukes *Merknader kriterier*.

Rovviltovervåking
Kadaverfunn
Rapporter
Hjelp
Min side
Logg ut

Rovviltobservasjoner
Døde Rovdyr
Individregistrering
Reirlokasjon Kongeørn
Ynglelokalitet Jerv
DNA

Startside
Stedfesting
Reproduksjon
Etterkontroll
Godkjenning
Filvedlegg
Kart

RovbaseID
Observasjonsår
Lokalitet
Hi

Observasjoner

Hiets (gangsystemets) totale lengde i meter Merknad

Hiets (gangsystemets) dybde i meter Merknad

Innsamlende prøver vedlegges Type prøver

Foto finnes Video finnes Vedlegges Ønskes returnert

Fotograf

Adresse

Oppfylte kriterier

Hiplassen kjent fra før Rester fra flere byttedyr Ekskrementer Liggeplasser

Ullhår Bitemerker Øvrige opplysninger, se merknader

Merknader kriterier

Etterkontroll

Dato (dd.mm.åååå)

Utgraving under snøsesong Barmarksbesøk

Navn på observatører

Offentlig registreringspersonell

Annen observatør

Figur 7: Registreringsside for etterkontroll.

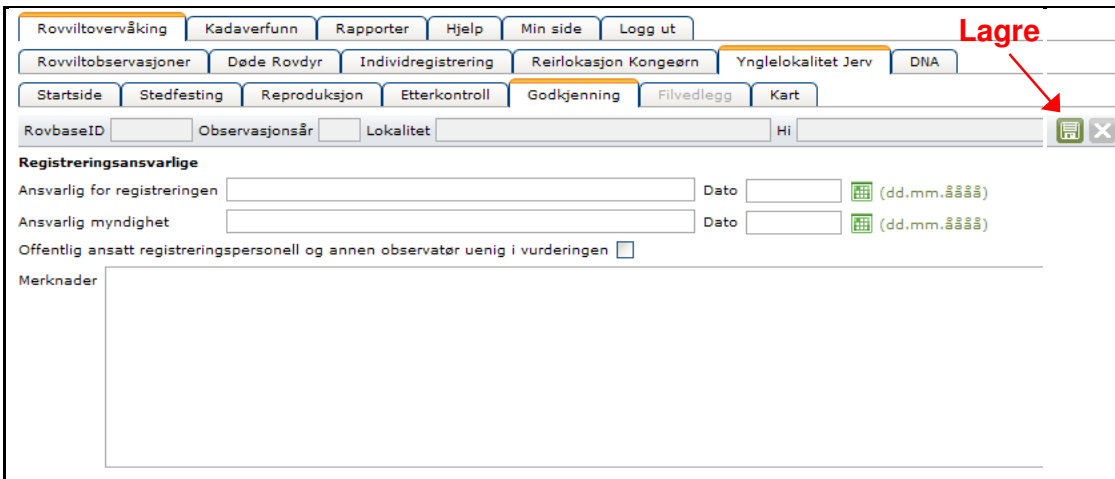
Instruks for yngleregistrering av jerv – C (2009)

Registrering av Godkjenning

Her skal opplysninger om de som er ansvarlige for registreringen legges inn (**figur 8**).

- *Ansvarlig for registreringen*: Den som har utført registreringene i felt
- *Ansvarlig myndighet*: Regionalt roviltansvarlig hos SNO.
- *Merknader*: Brukes dersom det er kommentarer/merknader til noe av det som er registrert/observert/funnet.

Innleggingen av yngleregistreringen i Rovbase 3.0 er nå (nesten) ferdig og kan lagres ved å trykke på *Lagre* (diskettsymbol på høyre side, **figur 8**). Registreringen vil da automatisk få opprettet en unik *RovbaseID* som identifiserer denne registreringen i Rovbase 3.0-systemet. Dette nummeret skal føres på side 1 av registreringsskjemaet for ynglelokaliteter før det sendes inn til NINA. Når alle opplysninger er lagt inn og kontrollert med tanke på at opplysningene stemmer, kan lokaliteten godkjennes av ansvarlig person på regionalt nivå ved å signere i *Ansvarlig myndighet*-feltet. Husk å trykke *Lagre* etter at godkjenningen er gjennomført slik at dette blir registrert i Rovbase 3.0 før man avslutter registreringen.

Figur 8: Registreringsside for godkjenning.

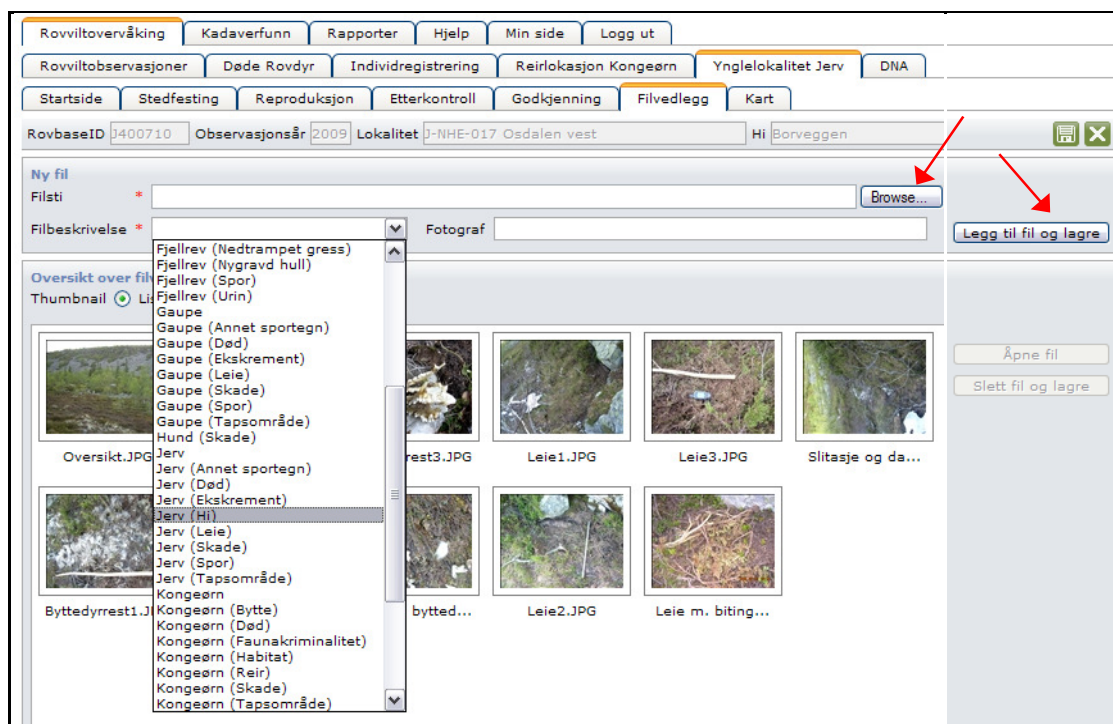
Instruks for yngleregistrering av jerv – C (2009)

Registrering av Filvedlegg

Etter at resten av registreringen er ferdig skal det legges inn elektronisk dokumentasjon i form av f.eks. bilder dersom det er utført etterkontroll. Bildene skal klart vise alle kriteriene som er haket av under *Etterkontroll*. Bilder som tydelig viser ungespor og/eller unge(r) skal vedlegges dokumenterte ynglinger.

Ikke komprimer bildene så mye at de blir små og dermed uskarpe når man skal zoome inn på detaljer. Muligheten til å kunne zoome inn på detaljer kan være viktig for å vurdere bildene i ettertid. Mange og små bilder lagt inn i et Word-dokument som deretter er lagt inn som filvedlegg er uegnet, da dette gir liten mulighet til å granske detaljer på bildene.

- Trykk på *Browse* (**figur 9**), og let deg fram til ønsket fil/bilde.
 - Gi bildene beskrivende navn, f.eks. byttedyr, leie, biting osv, dette gjør det lettere å se hva som er lagt inn av bilder senere.
- *Filbeskrivelse*: Velg så spesifisert beskrivelse som mulig fra nedtrekksmenyen (**figur 9**), f.eks. *Jerv (Leie)* eller *Jerv (Ekskrement)*. Dersom det ikke finnes en passende beskrivelse brukes *Jerv (Hi)*.
- Når all informasjon om bildet er lagt til lagres bildet ved å trykke på *Legg til fil og lagre* (**figur 9**).

Figur 9: Registreringsside for innlegging av vedlegg/bilder.

Instruks for yngleregistrering av jerv – C (2009)

Tidsfrister

Ansvarlig på regionalt nivå skal sørge for at opplysninger fra alle dokumenterte og antatte ynglelokaliteter er registrert fortløpende i Rovbase 3.0. Ynglehiregistreringene skal endelig kvalitetssikres og registreres ferdig i Rovbase 3.0 innen 1. august, når etterkontroll er gjennomført og ferdig utfylt skjema er mottatt på regionalt nivå. På grunnlag av disse kvalitetssikrede registreringene skal NINA innen 1. oktober komme med en endelig rapport angående ynglehiregistreringene på nasjonalt nivå i løpet av det året som har gått.

Andre registreringer av betydning – døde valper og lakterende tisper

Gjennom våren, sommeren og tidlig høsten vil det kunne komme inn tilfeller av døde valper (naturlig, påkjørt eller avlivet) eller ivaretatte valper som skal knyttes til en ynglelokalitet. Disse valpene kan knyttes til en lokalitet frem til 1. september. Etter dette tidspunktet er det stor fare for at valpene er i spredningsfase og således kan finne seg langt fra der hvor de ble født, noe som gjør at de vanskelig kan knyttes til en gitt ynglelokalitet. Lakterende jervetisper (døde eller fanget i forskningsøyemed) skal også knyttes til en ynglelokalitet, mens tisper med foster ikke skal inngå i datamaterialet.

Andre registreringer av betydning – synsobservasjoner av flere jerver i lag

I tillegg til registreringer i forbindelse med hilokalitetene vil det gjennom våren og sommeren komme inn syns- eller sporobservasjoner av flere jerver i lag som kan tolkes som en familiegruppe. Registreringer gjort før 1. juni skal skjermes for videre bruk, mens registreringer gjort etter 1. juni ikke skjermes. Det er viktig at disse opplysningene legges fortløpende inn i Rovbase 3.0 som rovviltobservasjoner slik at de blir raskt tilgjengelig gjennom denne, samtidig er det viktig at informasjon omkring disse tilfellene tilflyter overvåkingsprogrammet (foto, rovviltobservasjonsskjema, korrespondanse og lignende). Disse opplysningene vil være av betydning ved vurdering av mulige ynglinger utenom det som allerede er dokumentert, og være med på å styrke registreringer i områder som tidligere ikke var dokumentert. Etter en gjennomgang av alle slike opplysninger vil eventuelle koblinger bli vurdert i samråd mellom lokal, regional og nasjonal ansvarlig for registreringen. Gjennomgangen vil bli gjort innen fristen for endelig rapportering 1. oktober.

Hvordan skal synsobservasjoner behandles?

Innmeldinger av syns- eller sporobservasjoner av flere jerver i lag registreres i Rovbase 3.0 som *Rovviltobservasjoner*. Generelt må man ved vurderingen skille mellom observasjon av kun 2 dyr i lag og andre observasjoner med 3 eller 4 dyr i lag. Observasjoner av 2 dyr i lag vil måtte vurderes meget kritisk, også der hvor fotodokumentasjon finnes og observasjonen er gjort av kyndig personell. Dette fordi det kan være **svært** vanskelig å skille en observasjon av ei tisper med unge fra en observasjon av en hann og ei tisper sammen. Flere personer på ulike nivå (sentralt, regionalt og lokalt) må være med på å fastsette den endelige vurderingen av syns- eller sporobservasjoner av flere jerver i lag.

Instruks for yngleregistrering av jerv – C (2009)

Vurdering av syns- eller sporobservasjoner ved registrering i Rovbase 3.0 gjøres etter følgende standard:

- 1 - Der fotodokumentasjon finnes kan vurderingen gå opp til kategorien *dokumentert*.
- 2 - Der fotodokumentasjon mangler foretas vurderingen av observasjonen på bakgrunn av observatørens antatte kompetanse:
 - a - kyndig personell, registreringspersonell, rovviltkontakter, o.l. som på grunn av sin tilknytning til rovviltarbeidet vurderes som kyndige = observasjonen kan vurderes opp til kategorien *antatt*.
 - b - ukyndig personell, andre parter = observasjonen kan vurderes opp til kategorien *usikker*, uavhengig av antall ulike observasjoner som mottas.

Direktelink til dette dokumentet er:

<http://nidaros.nina.no/Overvaking/Instrukser/Cjerv.pdf>